

Dítě v dnešním světě

- obrat k dítěti v pedagogice

**Epistemologická východiska předškolního
vzdělávání (vyučování)**

Září 2014

H. Filová, Kat. primární pedagogiky PdF MU

O čem je třeba uvažovat:

- Jak si vlastně stojí dítě v naší (západní) kultuře
- Jakými změnami v poslední době prošlo „pojetí dítěte“
- Jaké to mělo dopady na školní vzdělávání dětí
- Jaký je dnes oficiální obraz dítěte
- Co z toho pro nás vyplývá jako pro budoucí učitele (MŠ, 1. st. ZŠ)

Pozice dítěte ve společnosti: všeobecné znepokojení (Helus 2004, s. 63) – důvody:

- **Přílišná medializovanost života dítěte** (*počítače, Tv, informace, nekontrolované zkušenosti, quasi-realita,...*) – narušení pozornosti, citlivosti na zážitky, redukce řeči, agresivita a ztráta sebekontroly v chování, karikovaná představa dětství (dětství má mít svou vážnost, hloubku a důstojnost)
- **Konzumní dětství** – spotřebitelský životní styl, reklama
- **Jedináčkovství**
- **„Opečovávání „ X zanedbávání**
- **Scholarizace dětství** – škola = určující součást života dítěte (úspěšnost X neúspěšnost, premiantství X traumatizace a stres)
- **Emociální přetíženost** – nezpracované emoc. zážitky – zátěž, traumata, deprivace. Zdroje: kolize mezi rodiči; nedostatek citového „tepla“; problémy se školou; některé vých. styly (už tě nemám rád); zklamání v životních cílech, touhách.
- **Agresivita (brutalita) x viktimizace (dítě v pozici oběti)** (násilí, manipulace, ubližování z nudy nebo zvědavosti; bezohlednost, brutalita šikana X deprivace, mentalita „oběti“)

Objevování dítěte: každé dítě je cenná osobnost v každé fázi svého vývoje

- **Osobnostní pojetí dítěte –**

- **3 charakteristiky** (Helus 2004, s. 91):

- 1. Odkázanost** – uspokojování potřeb dítěte (Maslow)

- dospívání = vymaňování se z odkázanosti

- 2. Směřování**

- k dospělosti

- k sebepojetí a autentičnosti

- k nezávislosti

- 3. Potenciality růstu a rozvoje** (vnitřní možnosti)

Humanistická psychologie a pohled na dítě v situaci výchovy a vzdělání

- Výchova jako pomoc jedinci při jeho rozvoji a růstu
- Výchova a vzdělávání jako realizace vnitřních potencií
- Akceptování dětských potřeb (Maslow) – pyramida

Nároky na učitele:

Pedagogické kompetence: vše ku prospěchu dítěte (překonat rutinní prakticismus) a význam pedagogické reflexe a sebereflexe

Pedagogické ctnosti (4) – Křivohlavý :

- pedagogická láska
- ped. moudrost
- ped.odvaha
- ped. důvěryhodnost

Vychovávat = věřit v možnost zlepšení (Feuerstein in Laniado, 2004, s. 27)

5 postojů dobrého vychovatele:

- Lidské bytosti se mohou měnit
- Měnit se může i osoba, kterou vychovávám
- Mohu změnit osobu, kterou vychovávám
- Já sám/sama se mohu (a musím) měnit
- Společnost může (a musí) být měněna jednotlivci, z nichž se skládá

Literatura:

HELUS, Z. Dítě v osobnostním pojetí.
Praha : Portál, 2004.

LANIADO, N. Jak od malička rozvíjet
inteligenci dětí. Praha : Portál, 2004.